Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

10. juni 2021 * [i]

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – aftaler om lån med pant i fast ejendom i udenlandsk valuta (schweiziske franc) – forældelse – artikel 4, stk. 2 – aftalens hovedgenstand – vilkår, der udsætter låntageren for en kursrisiko – krav om forståelighed og gennemsigtighed – bevisbyrde – artikel 3, stk. 1 – betydelig skævhed – artikel 5 – krav om, at et kontraktvilkår formuleres klart og forståeligt – effektivitetsprincippet«

I de forenede sager C-776/19 – C-782/19,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af tribunal de grande instance de Paris (retten i første instans i Paris, Frankrig) ved afgørelser af 1. og 2. oktober 2019, indgået til Domstolen den 22. oktober 2019, i sag

VB,

WA (sag C-776/19),

XZ,

YY (sag C-777/19),

ZX (sag C-778/19),

DY,

EX (sag C-781/19)

mod

BNP Paribas Personal Finance SA

og

AV (sag C-779/19),

BW,

CX (sag C-780/19),

* Processprog: fransk.

FA (sag C-782/19)

mod

BNP Paribas Personal Finance SA,

Procureur de la République,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, Domstolens vicepræsident, R. Silva de Lapuerta, som fungerende dommer i Første Afdeling, og dommerne C. Toader, M. Safjan og N. Jääskinen (refererende dommer),

generaladvokat: J. Kokott,

justitssekretær: fuldmægtig V. Giacobbo,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 28. oktober 2020,

efter at der er afgivet indlæg af:

– VB, WA, DY og EX ved avocat C. Constantin-Vallet,

– XZ, YY, ZX, AV, BW, CX og FA ved avocats A.-V. Benoit, C. Fabre og S. Szames,

– BNP Paribas Personal Finance SA ved avocats P. Metais og P. Spinosi,

– den franske regering ved A.-L. Desjonquères og E. de Moustier samt ved E. Toutain, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved C. Valero samt ved N. Ruiz García og M. Van Hoof, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).

2 Anmodningerne er blevet indgivet i forbindelse med tvister mellem dels på den ene side VB, WA, XZ, YY, ZX, DY og EX og på den anden side BNP Paribas Personal Finance SA, dels på den ene side AV, BW, CX og FA og på den anden side BNP Paribas Personal Finance og Procureur de la République (Den offentlige anklager, Frankrig) vedrørende den påståede urimelige karakter af

vilkår i aftaler om lån med pant i fast ejendom i udenlandsk valuta, som bl.a. fastsætter, at schweiziske franc er regnskabsvaluta, og euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at det er låntager, der bærer kursrisikoen.

Retsforskrifter

EU-retten

3 16. og 24. betragtning til direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»[V]urderingen efter faste generelle kriterier af, om vilkår er urimelige, navnlig i forbindelse med erhvervsvirksomhed af offentlig karakter i form af levering af kollektive tjenesteydelser baseret på solidaritet mellem brugerne, skal suppleres med en samlet vurdering af de forskellige berørte interesser; heri ligger hensynet til, at der er handlet i god tro; ved vurderingen af begrebet god tro skal der især tages hensyn til styrkeforholdet i parternes forhandlingspositioner, til, om forbrugeren på den ene eller den anden måde er blevet tilskyndet til at give sin tilslutning til kontraktvilkåret, og til, om varerne eller tjenesteydelserne er solgt eller leveret på forbrugerens særlige bestilling; den erhvervsdrivende kan opfylde kravet om god tro ved at handle loyalt og rimeligt med den anden part, hvis legitime interesser han skal tage hensyn til

[...]

medlemsstaternes retsmyndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbrugeraftaler til ophør.«

4 Dette direktivs artikel 3 bestemmer:

»1. Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

2. Et kontraktvilkår anses altid for ikke at have været genstand for individuel forhandling, når det er udarbejdet på forhånd, og forbrugeren derved ikke har haft nogen indflydelse på indholdet, navnlig i forbindelse med en standardkontrakt.

[...]«

5 Nævnte direktivs artikel 4 har følgende ordlyd:

»1. Det vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne, jf. dog artikel 7.

2. Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

6 Samme direktivs artikel 5 fastsætter:

»I de aftaler, hvor alle eller nogle af de vilkår, der tilbydes forbrugeren, er i skriftlig form, skal disse vilkår altid være udarbejdet på en klar og forståelig måde. Hvis der opstår tvivl om et kontaktvilkårs betydning, gælder den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren […]«

7 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

8 Direktivets artikel 7, stk. 1, fastsætter:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Fransk ret

9 Civillovbogens artikel 2224 bestemmer:

»Alle søgsmål vedrørende personlige og tinglige rettigheder forældes efter fem år regnet fra det tidspunkt, hvor den berettigede får eller burde få kendskab til de forhold, der giver den pågældende grundlag for at fremsætte sit krav.«

Tvisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

10 I 2008 og 2009 indgik VB, WA, XZ, YY, ZX, DY, EX, AV, BW, CX, og FA (herefter »sagsøgerne i hovedsagerne«) individuelt en aftale om lån med pant i fast ejendom i udenlandsk valuta betegnet »Helvet Immo« med BNP Paribas Personal Finance. Disse aftaler, der hovedsageligt blev markedsført af mellemmænd, blev indgået med henblik på køb af fast ejendom eller andele i ejendomsselskaber for forskellige beløb på mellem 48 000 og 426 000 CHF, dvs. ca. 44 000 og 389 000 EUR og for perioder på mellem 22 og 25 år.

11 Det fremgår af forelæggelsesafgørelserne, at de nævnte aftaler indeholdt kontraktvilkår, hvorefter:

– De pågældende lån blev finansieret af lån optaget i schweiziske franc, og lånene blev forvaltet i både schweiziske franc (regnskabsvaluta) og i euro (betalingsvaluta).

– For så vidt angår valutatransaktionerne kunne betalingerne i forbindelse med de omhandlede lån kun foretages i euro og tilbagebetalingen i schweiziske franc.

– De valutatransaktioner, der skulle foretages, var opregnet i de i hovedsagerne omhandlede låneaftaler, og i tilfælde af låntagerens misligholdelse havde långiveren mulighed for ensidigt at erstatte schweiziske franc med euro.

– Da amortiseringen afhang af udviklingen i vekselkursen mellem euro og schweiziske franc, ville denne gå langsommere, såfremt valutatransaktionen betød, at det forfaldne beløb var mindre i

schweiziske franc, og den eventuelle ikke-amortiserede kapital ville blive opført på debitorsaldoen. i modsat fald ville det gå hurtigere med at tilbagebetale lånet.

– Såfremt opretholdelsen af betalingernes størrelse ikke gjorde det muligt at betale hele saldoen i den resterende del af den oprindelige løbetid forlænget med fem år, ville betalingerne blive forhøjet. Hvis der ved udløbet af forlængelsens femte år bestod en debitorsaldo, skulle betalingerne fortsætte, indtil lånet var betalt helt ud.

– Den oprindeligt aftalte faste rentesats kunne revideres hvert femte år efter en på forhånd fastsat formel, og låntageren kunne ved denne lejlighed vælge en regnskabsvaluta i euro ved at anvende en ny, fast forhøjet rentesats eller at anvende en variabel rentesats.

12 Vedrørende sagsøgerne i hovedsagerne i sag C-776/19, C-778/19, C-779/19 og C-780/19 var låneaftalen vedlagt to simulationer, der viste, hvilken indflydelse udsving i vekselkursen havde på lånebeløbet og lånets løbetid. Den ene viste betydningen for afdragenes størrelse løbetiden og lånets samlede omkostninger af en stigning eller et fald i rentesatsen på to procentpoint fra forfaldsdatoen for det 61. afdrag, og den anden med overskriften »Informationer vedrørende valutatransaktioner, der vil blive gennemført i forbindelse med forvaltningen af Deres lån« viste udsvingene i de samme elementer i forbindelse med henholdsvis en depreciering af euroen i forhold til schweiziske franc (i sag C-776/19, 1 EUR for 1,5896 CHF i sag C-778/19: 1 EUR for 1,57 CHF, i sag C-779/19: 1 EUR for 1,59 CHF, i sag C-780/19: 1 EUR for 1,66 CHF) og en nedskrivning af euroen (i sag C-776/19, 1 EUR for 1,4296 CHF, i sag C-778/19, 1 EUR for 1,41 CHF, i sag C-779/19: 1 EUR for 1,43 CHF, i sag C-780/19, 1 EUR for 1,5 CHF).

13 Ifølge sagsøgerne i hovedsagerne i sag C-777/19, C-781/19 og C-782/19 har långiver ikke givet dem nogen simulation.

14 På grund af den ugunstige valutakursudvikling, der har været konstateret siden tidspunktet for indgåelsen af de i hovedsagerne omhandlede aftaler, har sagsøgerne i hovedsagerne haft vanskeligheder med at tilbagebetale det lån med pant i fast ejendom, som de havde optaget. Følgelig anlagde disse sagsøgere i perioden 2015-2018 hver især sag mod BNP Paribas Personal Finance for den forelæggende ret, idet de bl.a. gjorde gældende, at de vilkår, der indførte den finansielle mekanisme, der var fastsat i kontrakterne »Helvet Immo«, var urimelige.

15 Desuden blev BNP Paribas Personal Finance efter en forundersøgelse den 29. august 2017 anklaget ved tribunal correctionnel (retten i første instans i straffesager, Frankrig) for vildledende handelspraksis. Ved dom af 26. februar 2020 idømte 13. afdeling for straffesager ved chambre correctionnelle du tribunal de grande instance de Paris (retten i første instans i Paris, afdelingen for straffesager, Frankrig) denne bank en straf for vildledende handelspraksis. Ifølge de oplysninger, som parterne i hovedsagerne har fremlagt i retsmødet for Domstolen, har BNP Paribas Personal Finance iværksat appel til prøvelse af denne dom, som derfor ikke er endelig.

16 Sagsøgerne i hovedsagerne har for den forelæggende ret bl.a. gjort gældende, at de vilkår, der indfører den finansielle mekanisme, som er fastsat i de omhandlede låneaftaler, er urimelige. BNP Paribas Personal Finance har for sin del gjort gældende, at de påstande, hvormed sagsøgerne i hovedsagerne har gjort gældende, at de nævnte kontraktvilkår er urimelige, er forældede og under alle omstændigheder ugrundede.

17 Hvad for det første angår spørgsmålet om forældelse af de påstande, som sagsøgerne i hovedsagerne har fremsat, har den forelæggende ret anført, at anvendelsen af den femårige forældelsesfrist i henhold til den franske civillovbogs artikel 2224 fører til, at det skal fastslås, at de nævnte påstande er forældede. Denne frist begynder ifølge national retspraksis at løbe på datoen for accepten af tilbuddet om lån.

18 I denne sammenhæng ønsker den forelæggende ret oplyst, om en indsigelse mod en sådan forældelsesfrist over for påstande, der er fremsat af forbrugere med henblik på at gøre deres rettigheder i henhold til direktiv 93/13 gældende, er forenelig med effektivitetsprincippet. Ifølge retten kan det ikke udelukkes, at låntagerne ikke er i stand til at gøre deres rettigheder gældende, eftersom vekselkursen kan forblive stabil i løbet af aftalens første år og først senere forringes i løbet af aftalens løbetid.

19 Hvad for det andet angår undersøgelsen af, om kontraktvilkårene er urimelige, har den forelæggende ret anført, at de i hovedsagerne omhandlede låneaftaler indeholder flere vilkår, der er en del af en mekanisme til valutakonvertering, som indebærer, at det er låntager, der bærer kursrisikoen.

20 I denne sammenhæng ønsker den forelæggende ret navnlig oplyst, om kontraktvilkårene på grund af den omstændighed, at de behandler spørgsmålet om kursrisikoen, skal anses for at være omfattet af hovedformålet med de i hovedsagerne omhandlede låneaftaler, idet de i denne henseende ikke kan kvalificeres som urimelige, eftersom de er klare og forståelige. I denne forbindelse opstår også spørgsmålet om betydningen for kvalificeringen af disse kontraktvilkår af et andet vilkår, der er indsat i de i hovedsagerne omhandlede låneaftaler, som gør det muligt for låntageren at udøve en mulighed for konvertering til euro på forud fastsatte datoer.

21 Hvad angår kriterierne for bedømmelsen af, om et kontraktvilkår er klart og forståeligt, og om der foreligger en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge den nævnte aftale, har den forelæggende ret anført, at sagsøgerne i hovedsagerne har modtaget oplysninger om indvirkningen af udsvingene i vekselkursen mellem euro og schweiziske franc på omkostningerne ved det pågældende lån. Kursrisikoen er imidlertid på ingen måde nævnt i de i hovedsagerne omhandlede låneaftaler.

22 Den forelæggende ret har desuden præciseret, at kontraktvilkår som de i hovedsagerne omhandlede i national retspraksis er blevet anset for at være klare og forståelige, bl.a. fordi låntagerne har modtaget oplysninger om de valutatransaktioner, der gennemføres i løbet af den pågældende låneaftales løbetid, samt på betydningen af udsvingene i vekselkursen mellem euro og schweiziske franc for denne aftales løbetid og for gennemførelsen af lånets tilbagebetaling.

23 I denne forbindelse er den forelæggende ret, henset til, at den erhvervsdrivende råder over langt mere omfattende midler end forbrugeren til at foregribe den økonomiske udvikling og kursrisikoen, i tvivl om de specifikke oplysninger om kursrisikoen, som skal fremsendes til en låntager, som ikke kender de økonomiske prognoser, der kan have indvirkning på udviklingen i vekselkursen mellem regnskabs- og betalingsvalutaen, og om de risici, der er forbundet hermed. I denne henseende opstår ligeledes spørgsmålet om bevisbyrden for et kontraktvilkårs klare og forståelige karakter, eftersom meddelelsen af visse oplysninger anfægtes i hovedsagerne.

24 På denne baggrund besluttede tribunal de grande instance de Paris at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er direktiv [93/13], fortolket i lyset af effektivitetsprincippet, til hinder for, at reglerne om forældelse i [sager som de i hovedsagerne] omhandlede anvendes i følgende tilfælde: a) ved konstatering af, om et vilkår er urimeligt, b) i forbindelse med eventuelle tilbagebetalinger, c) når forbrugeren er sagsøgeren, og d) når forbrugeren er sagsøgt, herunder i et kontrasøgsmål?

2) Hvis hele eller en del af det første spørgsmål besvares benægtende, er direktiv [93/13], fortolket på baggrund af effektivitetsprincippet, da i en sag som den i hovedsagerne omhandlede til hinder for, at national retspraksis, ifølge hvilken forældelsesfristen begynder at løbe fra datoen for lånetilbuddets accept og ikke fra den dato, hvor der opstår alvorlige økonomiske problemer, finder anvendelse?

3) Er vilkår som de i [tvisterne i hovedsagerne] omhandlede, der bl.a. fastsætter, at schweiziske franc er regnskabsvaluta og euro betalingsvaluta, og som indebærer, at det er låntager, der bærer kursrisikoen, omfattet af aftalens hovedgenstand, som omhandlet i artikel 4, [stk.] 2, i direktiv 93/13, når vekselgebyrernes størrelse ikke anfægtes, og der foreligger vilkår, som giver låntager mulighed for på bestemte datoer at udøve en ret til at omregne lånet til euro i henhold til en forud fastsat fremgangsmåde?

4) Er direktiv [93/13], fortolket i lyset af [EU-]rettens effektivitetsprincip, til hinder for en national retspraksis, ifølge hvilken et eller flere vilkår såsom de i hovedsagen omhandlede er »klare og forståelige« i den forstand, hvori disse udtryk er anvendt i direktivet, med den begrundelse, at

– det forudgående lånetilbud indeholder detaljerede oplysninger om de valutatransaktioner, der vil blive foretaget i lånets løbetid, og præciserer, at vekselkursen mellem euro og schweiziske franc er den, der er gældende to hverdage forud for datoen for den hændelse, der udløser transaktionen, og som er offentliggjort på Den Europæiske Centralbanks websted

– det er nævnt i tilbuddet, at låntager accepterer de valutatransaktioner fra schweiziske franc til euro og fra euro til schweiziske franc, der er nødvendige for lånets funktion og tilbagebetaling, og at långiver foretager [konverteringen] til schweiziske franc af de resterende månedlige betalinger i euro efter betaling af de med lånet forbundne ekstraomkostninger

– det fremgår af tilbuddet, at hvis valutatransaktionen udmønter sig i et lavere beløb end det forfaldne beløb i schweiziske franc, vil amortiseringen af kapitalen gå langsommere, og den eventuelle ikke-amortiserede forfaldne kapital vil blive opført på debitorsaldoen på kontoen i schweiziske franc, og det præciseres, at amortiseringen af lånebeløbet udvikler sig i takt med udsving i op- eller nedadgående retning i den vekselkurs, der anvendes på de månedlige betalinger, og at denne udvikling kan bevirke, at lånets løbetid bliver længere eller kortere og eventuelt ændre den samlede tilbagebetalingsbyrde

– artiklerne »intern konto i euro« og »intern konto i schweiziske franc« indeholder detaljerede oplysninger om de transaktioner, der foretages på kontienes kredit- og debetside ved hver betaling, og det forklares klart i aftalen, hvordan mekanismen til [konvertering] af den udenlandske valuta konkret fungerer,

selv om tilbuddet bl.a. ikke indeholder nogen udtrykkelig angivelse af den »kursrisiko«, der påhviler låntager, eftersom indtægterne ikke udbetales i regnskabsvalutaen, og der ej heller er nogen udtrykkelig angivelse af »renterisikoen«?

5) Såfremt det fjerde spørgsmål besvares bekræftende, er direktiv [93/13], fortolket i lyset af fællesskabsrettens effektivitetsprincip, da til hinder for en national retspraksis, ifølge hvilken et eller flere vilkår såsom de i hovedsagen omhandlede er »klare og forståelige« i den forstand, hvori disse udtryk er anvendt i direktivet, når der til de elementer, der er nævnt i det fjerde spørgsmål, alene er tilføjet en simulation vedrørende et fald i betalingsvalutaen på [5-6%] i forhold til regnskabsvalutaen i en aftale med en oprindelig løbetid på [22-25 år], uden anden angivelse af udtryk som »risiko« eller »vanskelighed«?

6) Påhviler bevisbyrden for et vilkårs »klare og forståelige« karakter i henhold til direktiv 93/13, herunder for så vidt angår omstændighederne i forbindelse med aftalens indgåelse, den erhvervsdrivende eller forbrugeren?

7) Hvis bevisbyrden for vilkårets klare og forståelige karakter påhviler den erhvervsdrivende, er direktiv 93/13 da til hinder for en national retspraksis, ifølge hvilken det er låntagerne, der for så vidt angår dokumenter om salgsteknikker skal bevise, at de for det første har modtaget oplysningerne i disse dokumenter, og for det andet at det er banken, der har afgivet dem, eller kræver det tværtimod, at disse elementer udgør en formodning om, at oplysningerne i disse dokumenter er blevet afgivet, herunder mundtligt, til låntagerne – en simpel formodning, som det påhviler den erhvervsdrivende, der skal stå til ansvar for de oplysninger, som de af ham valgte mellemmænd videregiver, at gendrive?

8) Kan det karakteriseres som en betydelig skævhed i [aftaler] som [de i hovedsagerne] omhandlede, hvor kursrisikoen påhviler begge parter, når den erhvervsdrivende for det første råder over langt mere omfattende midler end forbrugeren til at foregribe kursrisikoen, og når den erhvervsdrivendes risiko for det andet er begrænset, mens forbrugerens ikke er?«

25 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 19. november 2019 blev sagerne C-776/19 – C-782/19 forenet med henblik på den skriftlige og den mundtlige forhandling.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første og det andet spørgsmål

26 Med det første og det andet spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning, hvorefter en forbrugers nedlæggelse af en påstand om, at det fastslås, at et vilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og denne forbruger, er urimeligt, om tilbagebetaling af beløb, der er betalt med urette i henhold til urimelige vilkår som omhandlet i dette direktiv, undergives en forældelsesfrist, der begynder at løbe på tidspunktet for accepten af låntilbuddet.

27 Det bemærkes i denne forbindelse, at det følger af fast retspraksis, at i mangel af specifik EU-retlig regulering på området henhører de nærmere bestemmelser for gennemførelsen af den forbrugerbeskyttelse, der er fastsat i direktiv 93/13, under medlemsstaternes interne retsorden i henhold til princippet om, at disse frit kan anvende deres egne processuelle regler. Disse regler

bør imidlertid hverken være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer i national ret (ækvivalensprincippet), eller være udformet således, at de i praksis umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der hjemles i EU's retsorden (effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning navnlig dom af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 83 og den deri nævnte retspraksis).

28 Hvad angår effektivitetsprincippet, der er det eneste princip, som er omhandlet i denne sag, skal det bemærkes, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale instanser. Under denne synsvinkel skal der i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retspleje, såsom beskyttelsen af retten til forsvar, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling (jf. bl.a. dom af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 85 og den deri nævnte retspraksis).

29 Domstolen har endvidere præciseret, at medlemsstaternes forpligtelse til at sikre beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, navnlig for rettigheder, der følger af direktiv 93/13, indebærer et krav om effektiv domstolsbeskyttelse, hvilket også er sikret ved artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, der bl.a. gælder med hensyn til definitionen af de processuelle regler vedrørende søgsmål, der støttes på sådanne rettigheder (jf. i denne retning dom af 31.5.2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

30 Hvad angår analysen af kendetegnene ved den i hovedsagerne omhandlede frist har Domstolen præciseret, at denne analyse skal omfatte forældelsesfristens varighed og betingelserne for dens anvendelse, herunder den metode, der er blevet valgt, for at denne frist begynder at løbe (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).

31 For det første bemærkes hvad angår indsigelsen mod forældelsesfristen i forhold til påstande nedlagt af forbrugerne med henblik på at gøre deres rettigheder i henhold til direktiv 93/13 gældende, at det følger af Domstolens praksis, at rimelige, præklusive søgsmålsfrister, der fastsættes af retssikkerhedshensyn, ikke i praksis kan antages at gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt i praksis at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til EU-retten, hvis disse frister materielt er tilstrækkeligt lange til, at forbrugeren kan forberede og iværksætte et effektivt retsmiddel (jf. bl.a. dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 62 og den deri nævnte retspraksis).

32 Domstolen har nemlig anerkendt, at forbrugerbeskyttelsen ikke er absolut, og at fastsættelse af rimelige, præklusive søgsmålsfrister af hensyn til retssikkerheden er foreneligt med EU-retten (jf. bl.a. dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 56, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 82 og den deri nævnte retspraksis).

33 Ved at fremhæve den beskyttelse, som ved direktiv 93/13 sikres forbrugerne, har Domstolen imidlertid fastslået, at direktivet er til hinder for en national ordning, der forbyder den nationale ret efter udløbet af en forældelsesfrist af egen drift eller efter en indsigelse fra forbrugeren at henvise til et urimeligt vilkår i aftalen (jf. i denne retning dom af 21.11.2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, præmis 38, og af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 55).

34 I det foreliggende tilfælde vedrører anmodningen om præjudiciel afgørelse to forskellige situationer, nemlig dels en indsigelse mod en forældelsesfrist vedrørende en påstand nedlagt af en forbruger med henblik på at fastslå, at et vilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og denne forbruger, er urimeligt, dels en indsigelse mod en sådan frist vedrørende en påstand nedlagt af den nævnte forbruger med henblik på tilbagebetaling af uretmæssigt udbetalte beløb på grundlag af urimelige vilkår som omhandlet i direktiv 93/13.

35 Hvad for det første angår en indsigelse mod en forældelsesfrist vedrørende en påstand nedlagt af en forbruger med henblik på at fastslå, at et vilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, er urimeligt, bemærkes, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, i henhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 ikke binder forbrugeren.

36 Henset til arten og betydningen af den offentlige interesse, som forbrugerbeskyttelsen udgør, pålægger direktiv 93/13 for det andet medlemsstaterne, således som det fremgår af dets artikel 7, stk. 1, sammenholdt med 24. betragtning hertil, at fastsætte egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler mellem erhvervsdrivende og forbrugere til ophør. Med henblik herpå påhviler det de nationale retter at udelukke anvendelsen af urimelige kontraktvilkår, således at de ikke binder forbrugeren, medmindre forbrugeren gør indsigelse herimod (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 52 og 53 og den deri nævnte retspraksis).

37 For det tredje fremgår det af retspraksis, at et kontraktvilkår, der er erklæret urimeligt, i princippet skal anses for aldrig at have eksisteret, hvorfor det ikke kan have nogen virkning over for forbrugeren. Domstolen udledte deraf, at en retslig konstatering af, at et sådant vilkår er urimeligt, principielt skal have den virkning, at den retlige situation og de faktiske forhold, som forbrugeren ville have befundet sig i uden det nævnte vilkår, genoprettes, således at den nationale rets forpligtelse til at tilsidesætte et urimeligt kontraktvilkår, der pålægger betaling af beløb, der viser sig at være uretmæssige, i princippet medfører en dertil svarende pligt til tilbagebetaling af de samme beløb (jf. i denne retning dom af 21.12.2016, Gutiérrrez Naranjo m.fl. C-154/15, C-307/15 og C-308/15, EU:C:2016:980, præmis 61 og 62, og af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 54).

38 På denne baggrund skal det bemærkes, at forbrugeren med henblik på bl.a. at sikre en effektiv beskyttelse af de rettigheder, som forbrugeren har i henhold til direktiv 93/13, til enhver tid skal kunne gøre gældende, at et kontraktvilkår er urimeligt, ikke blot som en indsigelse, men også med henblik på, at retten fastslår, at et kontraktvilkår er urimeligt, således at en påstand, der nedlægges af forbrugeren med henblik på at få fastslået, at et vilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, er urimeligt, ikke kan underlægges nogen forældelsesfrist.

39 Hvad for det andet angår indsigelsen mod en forældelsesfrist i forhold til en påstand, der på grundlag af urimelige kontraktvilkår som omhandlet i direktiv 93/13 er nedlagt af en forbruger med henblik på tilbagebetaling af uretmæssigt betalte beløb, er det tilstrækkeligt at bemærke, at Domstolen allerede har fastslået, at dette direktivs artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, ikke er til hinder for en national lovgivning, der – samtidig med, at den foreskriver, at søgsmål, der anlægges med påstand om, at det fastslås, at et vilkår i en aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger er ugyldigt, ikke er genstand for en forældelsesfrist – foreskriver, at det søgsmål, der skal sikre genoprettelse af en tidligere tilstand efter denne konstatering, er genstand for en forældelsesfrist, forudsat, at ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet overholdes (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 58, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 84).

40 Det skal derfor fastslås, at anvendelsen af en forældelsesfrist på krav om tilbagebetaling, der fremsættes af forbrugere med henblik på at gøre deres rettigheder i henhold til direktiv 93/13 gældende, ikke i sig selv er i strid med effektivitetsprincippet, for så vidt som anvendelsen heraf ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges ved dette direktiv.

41 Hvad for det andet angår varigheden af den forældelsesfrist, som en påstand, der nedlægges af en forbruger med henblik på tilbagebetaling af uretmæssigt betalte beløb, på grundlag af urimelige kontraktvilkår som omhandlet i direktiv 93/13, er undergivet, skal det bemærkes, at Domstolen allerede har haft lejlighed til at udtale sig om foreneligheden med effektivitetsprincippet af forældelsesfrister, der kan sammenlignes med den i hovedsagerne omhandlede, som har en varighed på tre og fem år, og som er blevet gjort gældende i søgsmål, der skal sikre genoprettelse af en tidligere tilstand efter en konstatering af, at et kontraktvilkår er urimeligt. Ifølge Domstolen er disse frister, såfremt de er fastlagt og kendt på forhånd, i princippet tilstrækkeligt lange til, at forbrugeren kan forberede og iværksætte et effektivt retsmiddel. En varighed på tre til fem år er således ikke i sig selv uforenelige med effektivitetsprincippet (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 62 og 64, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 87 og den deri nævnte retspraksis).

42 Følgelig skal det fastslås, at en forældelsesfrist på fem år som den i hovedsagerne omhandlede, såfremt den er fastslået og kendt på forhånd, i forhold til en påstand, der nedlægges af en forbruger med henblik på tilbagebetaling af uretmæssigt betalte beløb på grundlag af urimelige kontraktvilkår som omhandlet i direktiv 93/13, ikke synes at gøre det praktisk umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til direktiv 93/13. En frist af en sådan varighed er principielt materielt tilstrækkelig til, at forbrugeren kan forberede og iværksætte et effektivt retsmiddel med henblik på at gøre sine rettigheder i henhold til dette direktiv gældende, navnlig i form af en påstand om tilbagebetaling på grundlag af et kontraktvilkårs urimelige karakter.

43 Hvad for det tredje angår starttidspunktet for den i hovedsagerne omhandlede forældelsesfrist foreligger der imidlertid en ikke ubetydelig risiko for, at forbrugeren ikke inden for denne frist kan påberåbe sig de rettigheder, som han er tillagt ved direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 5.3.2020, QPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

44 Det fremgår nemlig af de oplysninger, som den forelæggende ret har fremlagt, at den femårige forældelsesfrist, der er fastsat i civillovbogens artikel 2224, ifølge de franske domstoles praksis begynder at løbe på datoen for accepten af tilbuddet på det omhandlede lån.

45 I denne forbindelse skal der tages hensyn til den svagere stilling, som forbrugeren befinder sig i forhold til den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at forbrugeren kan øve nogen indflydelse på disses indhold (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis). Tilsvarende bemærkes, at forbrugerne muligvis ikke er bekendte med, at et vilkår i en kontrakt om et lån mod sikkerhed i fast ejendom er urimeligt eller ikke forstår omfanget af deres rettigheder i henhold til direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 90 og den deri nævnte retspraksis).

46 Det bemærkes, at en forældelsesfrist udelukkende kan være forenelig med effektivitetsprincippet, såfremt forbrugeren har haft mulighed for at få kendskab til sine rettigheder, inden fristen begynder at løbe eller er udløbet (jf. i denne retning dom af 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, præmis 45, af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 67, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 91).

47 En indsigelse mod en forældelsesfrist på fem år som den i hovedsagerne omhandlede i forhold til en påstand, der nedlægges af en forbruger med henblik på tilbagebetaling af uretmæssigt udbetalte beløb på grundlag af urimelige kontraktvilkår som omhandlet i direktiv 93/13, der begynder at løbe på datoen for accepten af tilbuddet om lån, kan imidlertid ikke sikre nævnte forbruger en effektiv beskyttelse, eftersom denne frist risikerer at være udløbet, allerede inden forbrugeren kan have kendskab til, at det pågældende vilkår er urimeligt. En sådan frist gør det uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, som forbrugeren kan udlede af direktiv 93/13, og er derfor i strid med effektivitetsprincippet (jf. analogt dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 67 og 75, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 91).

48 Henset til det ovenstående skal det første og det andet spørgsmål besvares med, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning, hvorefter en forbrugers nedlæggelse af en påstand om,

– at det fastslås, at et vilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og denne forbruger, er urimeligt, er undergivet en forældelsesfrist

– at tilbagebetaling af beløb, der på grundlag af sådanne urimelige vilkår er blevet betalt med urette, er undergivet en forældelsesfrist på fem år, eftersom denne frist begynder at løbe på datoen for accept af tilbuddet om lån, således at forbrugeren på dette tidspunkt kunne være uden kendskab til alle sine rettigheder i henhold til dette direktiv.

Det tredje spørgsmål

49 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at begrebet »aftalens hovedgenstand« som omhandlet i denne bestemmelse omfatter vilkår i låneaftalen, som fastsætter, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og at euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at det er låntager, der bærer kursrisikoen.

50 I overensstemmelse med direktivets artikel 4, stk. 2, omfatter vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt. Retten kan således kun efterprøve, om et vilkår, der vedrører definitionen af aftalens hovedgenstand, er urimeligt, hvis dette vilkår ikke er klart og forståeligt.

51 Domstolen har med hensyn hertil fastslået, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 foreskriver en undtagelse til den ordning med indholdsmæssig kontrol med urimelige kontraktvilkår, der er fastsat i den beskyttelsesordning til fordel for forbrugerne, som er gennemført med dette direktiv, og at denne bestemmelse derfor skal fortolkes strengt (dom af 20.9.2017, Andriciuc m.fl., C-186/16, EU:C:2017:703, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

52 For så vidt angår kategorien af de kontraktvilkår, som er omfattet af begrebet »aftalens hovedgenstand« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, har Domstolen ligeledes fastslået, at de skal forstås som vilkår, der fastlægger aftalens hovedydelser, og som dermed er kendetegnende for aftalen. De vilkår, som derimod er underordnede i forhold til dem, der definerer selve aftaleforholdets natur, kan ikke være omfattet af begrebet »aftalens hovedgenstand« (dom af 3.10.2019, Kiss og CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

53 Det tilkommer den forelæggende ret på baggrund af den i hovedsagerne omhandlede låneaftales art, almindelige opbygning og bestemmelser samt den juridiske og faktuelle sammenhæng, hvori disse sidstnævnte indgår, at afgøre, om de vilkår, der er omfattet af det tredje spørgsmål, udgør et væsentligt kendetegn ved debitors ydelse, der består i tilbagebetaling af det beløb, som långiver har stillet til rådighed (jf. i denne retning dom af 3.10.2019, Kiss og CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

54 Til trods for dette påhviler det ikke desto mindre Domstolen at udlede de kriterier af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, der kan finde anvendelse i forbindelse med en sådan undersøgelse (jf. i denne retning dom af 20.9.2017, Andriciuc m.fl., C-186/16, EU:C:2017:703, præmis 33).

55 Hvad i denne henseende angår låneaftaler i udenlandsk valuta, som kan tilbagebetales i national valuta, har Domstolen præciseret, at undtagelsen vedrørende vurderingen af, om et vilkår er urimeligt angående overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, ikke finder anvendelse på vilkår, der med henblik på beregningen af tilbagebetalingen begrænser sig til at fastsætte konverteringsskursen for den udenlandske valuta, som låneaftalen er optaget i, uden at långiver foretager nogen form for valutatransaktion ved denne beregning, og dermed ikke medfører en »betaling«, hvis overensstemmelse som modydelse for en tjenesteydelse, der er leveret af låntager, ikke kan gøres til genstand for en vurdering af, om det er urimeligt i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 (dom af 30.4.2014, Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 58).

56 Domstolen har imidlertid ligeledes præciseret uden dog at begrænse denne konstatering til låneaftaler i udenlandsk valuta, der skal tilbagebetales i samme valuta, at kontraktvilkår, der vedrører kursrisikoen definerer aftalens hovedgenstand (jf. bl.a. dom af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 68 og den deri nævnte retspraksis, og af 14.3.2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, præmis 48).

57 I denne forbindelse bemærkes, at långiver ved en kreditaftale først og fremmest forpligter sig til at stille en vis sum penge til rådighed for låntager, idet denne for sin del først og fremmest forpligter sig til at tilbagebetale dette beløb som hovedregel med renter til de aftalte frister. Hovedydelserne i en sådan aftale vedrører derfor et beløb, der skal fastsættes i forhold til den i aftalen aftalte udbetalings- og tilbagebetalingsvaluta. Derfor udgør den omstændighed, at en kredit skal tilbagebetales i en bestemt valuta, i princippet ikke en underordnet betalingsforanstaltning, men selve arten af debitors forpligtelse, idet der derved er tale om en væsentlig bestanddel af en låneaftale (dom af 20.9.2017, Andriciuc m.fl., C-186/16, EU:C:2017:703, præmis 38).

58 Det tilkommer således den forelæggende ret under hensyntagen til de kriterier, der er opstillet i denne doms præmis 55-57, at vurdere, om de kontraktvilkår, der er omhandlet i hovedsagerne, som fastsætter, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og at euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at kursrisikoen bæres af låntager, vedrører selve karakteren af debitors forpligtelse til at tilbagebetale det beløb, som kreditgiveren har stillet til rådighed for låntager, og dette uafhængigt af, om forbrugerens anfægtelse også vedrører vekselgebyrerne.

59 Det skal i øvrigt præciseres, at den omstændighed, at der i en låneaftale i udenlandsk valuta findes et andet vilkår, der gør det muligt for låntageren at udøve en ret til konvertering til euro på forud fastsatte datoer, ikke kan betyde, at vilkår vedrørende kursrisikoen af denne grund får en accessorisk dimension. Den omstændighed, at parterne har mulighed for ved visse afdrag at ændre et af aftalens væsentlige vilkår, gør det nemlig muligt for låntageren at ændre vilkårene for sit lån ex nunc, uden at eksistensen af en sådan mulighed har en direkte indvirkning på vurderingen af den væsentlige ydelse, der kendetegner den omhandlede aftale.

60 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at de vilkår i låneaftalen, som fastsætter, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og at euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at det er låntageren, der bærer kursrisikoen, er omfattet af denne bestemmelse i det tilfælde, hvor disse vilkår fastsætter et væsentligt element, der kendetegner den nævnte aftale.

Det fjerde og det femte spørgsmål

61 Med det fjerde og det femte spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at inden for rammerne af en låneaftale i udenlandsk valuta er kravet om, at vilkårene i denne aftale, som fastsætter, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at kursrisikoen bæres af låntageren, skal være gennemsigtige, opfyldt, når den erhvervsdrivende har givet forbrugeren oplysninger om indvirkningen af euroens eventuelle stigning eller fald på forbrugerens finansielle forpligtelser i forhold til den udenlandske valuta, som lånet er optaget i.

62 Ifølge Domstolens faste praksis vedrørende kravet om gennemsigtighed er det af afgørende betydning for forbrugeren, at denne før indgåelsen af en aftale oplyses om kontraktvilkårene og konsekvenserne af denne indgåelse. Det er bl.a. på grundlag af disse oplysninger, at forbrugeren

tager stilling til, om denne ønsker at indgå en aftale med en erhvervsdrivende og være bundet af de vilkår, som denne erhvervsdrivende forinden har udarbejdet (dom af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

63 Det følger heraf, at kravet om kontraktvilkårs gennemsigtighed, således som det følger af artikel 4, stk. 2, og artikel 5 i direktiv 93/13, ikke kan indskrænkes til, at de formelt set blot skal være affattet grammatisk klart og forståeligt. Den ved nævnte direktiv indførte beskyttelsesordning hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende hvad angår bl.a. informationsniveau, hvorfor dette krav om en klar og forståelig affattelse af kontraktvilkårene og dermed om gennemsigtighed, der er fastsat i direktivet, skal fortolkes bredt (jf. dom af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

64 Det nævnte krav skal derfor forstås således, at det ikke alene indebærer, at det pågældende vilkår skal være forståeligt for forbrugeren rent formelt og i sproglig henseende, men også, at en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger skal være i stand til at forstå dette vilkår og dermed til på grundlag af klare og forståelige kriterier at vurdere, hvilke potentielt alvorlige økonomiske følger et sådant vilkår kan få for dennes finansielle forpligtelser (dom af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).

65 Dette indebærer bl.a., at aftalen klart skal beskrive, hvordan den mekanisme, som det omhandlede vilkår henviser til, konkret fungerer, og i givet fald forholdet mellem denne mekanisme og den, der er fastsat i andre vilkår, således at denne forbruger på grundlag af klare og forståelige kriterier sættes i stand til at vurdere, hvilke økonomiske følger aftalen kan få for vedkommende (jf. i denne retning dom af 27.1.2021, Dexia Nederland, C-229/19 og C-289/19, EU:C:2021:68, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

66 Spørgsmålet om, hvorvidt gennemsigtighedskravet er blevet overholdt i det foreliggende tilfælde, skal undersøges af den forelæggende ret i lyset af samtlige relevante faktiske omstændigheder, herunder den reklame og de oplysninger, som i forbindelse med forhandlingen af de i hovedsagerne omhandlede låneaftaler er afgivet af kreditgiveren selv, men også af enhver anden person, der på den erhvervsdrivendes vegne har deltaget i markedsføringen af de pågældende lån.

67 Det påhviler nærmere bestemt den nationale ret, når denne tager alle omstændighederne i forbindelse med indgåelse af aftalen i betragtning, at efterprøve, om forbrugeren i den omhandlede sag er blevet meddelt samtlige de enkeltheder, der kan have indflydelse på omfanget af vedkommendes forpligtelse, og som navnlig gør det muligt for denne at vurdere de samlede omkostninger ved lånet. Ved denne vurdering spiller dels spørgsmålet, om vilkårene er udarbejdet på en klar og forståelig måde, således at en gennemsnitsforbruger som beskrevet i denne doms præmis 64 kan vurdere sådanne omkostninger, dels den omstændighed, som er forbundet med en manglende angivelse i kreditaftalen af de oplysninger, som anses for at være væsentlige i forhold til arten af de af denne aftale omfattede varer eller tjenesteydelser, en afgørende rolle (jf. i denne retning dom af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).

68 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret anført, at sagsøgerne i hovedsagerne, inden de optog deres lån, modtog oplysninger om betydningen af udsving i vekselkursen mellem euro og schweiziske franc for kontraktens løbetid og på gennemførelsen af lånets tilbagebetaling. Kursrisikoen blev imidlertid ikke nævnt.

69 Hvad angår låneaftaler i udenlandsk valuta som de i hovedsagerne omhandlede skal det for det første fastslås, at alle oplysninger fra den erhvervsdrivende, der har til formål at oplyse forbrugeren om, hvordan valutamekanismen fungerer, og den hermed forbundne risiko, er relevante med henblik på denne vurdering. Nærmere oplysninger om låntagerens risici i tilfælde af en betydelig værdiforringelse af den valuta, der er gældende i den medlemsstat, hvor denne har bopæl, og en forhøjelse af den udenlandske rentesats udgør forhold af særlig betydning.

70 I denne forbindelse, og således som det er blevet anført af Det Europæiske Udvalg for Systemiske Risici i dettes henstilling ESRB/2011/1 af 21. september 2011 om långivning i udenlandsk valuta (EUT 2011, C 342, s. 1), bemærkes, at de finansielle institutioner skal give låntagerne tilstrækkelige oplysninger til, at de gør det muligt for låntagerne at træffe velunderbyggede og forsigtige beslutninger, idet de mindst skal omfatte oplysninger om, hvordan ydelsen vil blive påvirket af en kraftig depreciering af det lovlige betalingsmiddel i den medlemsstat, hvor låntager er hjemmehørende, og af en stigning i den udenlandske rente (Henstilling A – Låntagernes risikobevidsthed, punkt 1) (dom af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis).

71 Domstolen anførte særligt, at låntageren for det første skal oplyses klart om den omstændighed, at denne ved at indgå en låneaftale, der er affattet i en udenlandsk valuta, udsætter sig for en kursrisiko, som eventuelt vil være økonomisk vanskelig for denne at påtage sig i tilfælde af en depreciering af den valuta, som låntagerens indtægter udbetales i. Endvidere skal den erhvervsdrivende oplyse om de mulige udsving i vekselkursen og de risici, som indgåelsen af en sådan aftale medfører (jf. i denne retning dom af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 75 og den deri nævnte retspraksis).

72 Det følger heraf, at med henblik på at overholde kravet om gennemsigtighed skal de oplysninger, som den erhvervsdrivende meddeler, gøre det muligt for en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger ikke blot at forstå, at udviklingen i vekselkursen afhængigt af vekselkursudsving kan medføre ugunstige konsekvenser for den pågældendes finansielle forpligtelser, men også i forbindelse med optagelsen af et lån i udenlandsk valuta at forstå den reelle risiko, han udsætter sig selv for i hele aftalens løbetid i tilfælde af en betydelig depriciering af den valuta, hvori han modtager sine indtægter, i forhold til regnskabsvalutaen.

73 Det skal i denne forbindelse præciseres, at simulationer såsom dem, der er indeholdt i visse af de i hovedsagerne omhandlede lånetilbud, kan udgøre en relevant oplysning, hvis de er baseret på tilstrækkelige og korrekte oplysninger, og hvis de indeholder objektive vurderinger, som meddeles forbrugeren på en klar og forståelig måde. Det er kun under disse betingelser, at sådanne simulationer kan gøre det muligt for den erhvervsdrivende at henlede forbrugerens opmærksomhed på risikoen for potentielt betydelige negative økonomiske følger af de pågældende kontraktvilkår. Ligesom enhver anden oplysning om rækkevidden af forbrugerens forpligtelse, som den erhvervsdrivende har meddelt, skal simulationer i tal bidrage til denne forbrugers forståelse af den reelle rækkevidde af den langsigtede risiko, der er forbundet med de mulige udsving i vekselkursen og således de risici, der er forbundet med indgåelsen af en låneaftale optaget i udenlandsk valuta.

74 Inden for rammerne af en låneaftale i udenlandsk valuta, der udsætter forbrugeren for en kursrisiko, opfylder meddelelsen til forbrugeren af endog en lang række oplysninger således ikke kravet om gennemsigtighed, hvis disse oplysninger er baseret på den antagelse, at vekselkursen mellem regnskabsvalutaen og betalingsvalutaen forbliver stabil i hele aftalens løbetid. Dette er

bl.a. tilfældet, når forbrugeren ikke af den erhvervsdrivende er blevet oplyst om den økonomiske sammenhæng, der kan have indvirkning på udsvingene i vekselkursen, således at forbrugeren ikke har været i stand til konkret at forstå de potentielt alvorlige konsekvenser for forbrugerens økonomiske situation, som kan følge af optagelsen af et lån i udenlandsk valuta.

75 For det andet er den sprogbrug, som finansieringsinstituttet anvender i førkontraktlige og kontraktlige dokumenter, ligeledes blandt de relevante elementer med henblik på den bedømmelse, der er nævnt i denne doms præmis 67. Navnlig kan manglen på ord eller forklaringer, der udtrykkeligt oplyser låntageren om, at der er særlige risici forbundet med låneaftaler i udenlandsk valuta, bekræfte, at kravet om gennemsigtighed, således som det bl.a. fremgår af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, ikke er opfyldt.

76 Endelig skal det for det tredje og sidste, henset til de faktiske omstændigheder, der er anført i nærværende doms præmis 15, bemærkes, at konstateringen af, at der foreligger en urimelig handelspraksis, ligeledes kan udgøre et forhold blandt flere, som den nationale ret kan støtte sig på ved sin bedømmelse af, om kontraktvilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, er urimelige (jf. i denne retning dom af 15.3.2012, Pereničová og Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, præmis 43).

77 Dette forhold kan imidlertid efter sin karakter ikke automatisk og i sig selv fastlægge, at det krav om gennemsigtighed, der følger af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, ikke er opfyldt, idet dette spørgsmål skal bedømmes på grundlag af alle de faktiske omstændigheder i det konkrete tilfælde (jf. i denne retning dom af 15.3.2012, Pereničová og Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).

78 Henset til ovenstående betragtninger skal det fjerde og det femte spørgsmål besvares med, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at inden for rammerne af en låneaftale i udenlandsk valuta er kravet om, at vilkårene i denne aftale, som fastsætter, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at kursrisikoen bæres af låntageren, skal være gennemsigtige, opfyldt, når den erhvervsdrivende har givet tilstrækkelige og korrekte oplysninger, der gør det muligt for en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger forbruger at forstå, hvordan den omhandlede finansielle mekanisme konkret fungerer, og at vurdere risikoen for sådanne vilkårs potentielt betydelige negative økonomiske følger for dennes finansielle forpligtelser i hele aftalens løbetid.

Det sjette og det syvende spørgsmål

79 Med det sjette og det syvende spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 93/13 skal fortolkes således, at det er til hinder for, at bevisbyrden for, at et kontraktvilkår er klart og forståeligt som omhandlet i dette direktivs artikel 4, stk. 2, påhviler forbrugeren, og om dette ligeledes er tilfældet for så vidt angår afgivelse af oplysninger indeholdt i dokumenter om salgsteknikker, som er blevet anvendt af den erhvervsdrivende eller af en anden person, der har deltaget i denne markedsføring i den erhvervsdrivendes navn.

80 I denne henseende bemærkes, at direktiv 93/13 ikke indeholder nogen bestemmelse om bevisbyrden for så vidt angår et kontraktvilkårs klare og forståelige karakter som omhandlet i dette direktivs artikel 4, stk. 2.

81 Følgelig, og som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 27, henhører de nærmere bestemmelser for gennemførelsen af den forbrugerbeskyttelse, der er fastsat i direktiv 93/13, under medlemsstaternes interne retsorden i henhold til princippet om, at disse frit kan anvende deres egne processuelle regler, idet det præciseres, at disse regler bør imidlertid hverken være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer i national ret (ækvivalensprincippet), eller være udformet således, at de i praksis umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der hjemles i EU's retsorden (effektivitetsprincippet).

82 I denne henseende bemærkes, at direktiv 93/13 bl.a. tilsigter at beskytte forbrugeren med henblik på at genoprette asymmetrien mellem den erhvervsdrivendes og forbrugerens stilling i kontraktforholdet. Denne asymmetri følger af forbrugerens svagere stilling i forhold til den erhvervsdrivende for så vidt angår såvel forhandlingsstyrke som informationsniveau, en situation, der, som anført i denne doms præmis 45, fører til, at forbrugeren tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at kunne øve nogen indflydelse på disses indhold.

83 Tilsvarende, og som det allerede er blevet fastslået i denne doms præmis 78, skal den erhvervsdrivende for at opfylde kravet om gennemsigtighed, således som det bl.a. fremgår af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, give forbrugeren tilstrækkelige og nøjagtige oplysninger, som gør det muligt for forbrugeren at vurdere risikoen for aftalevilkårs potentielt betydelige negative økonomiske følger for dennes finansielle forpligtelser.

84 I lyset heraf skal det bemærkes, at overholdelsen af effektivitetsprincippet og gennemførelsen af det formål, der forfølges med direktiv 93/13, og som består i at beskytte forbrugeren ved at udligne asymmetrien mellem den erhvervsdrivendes og forbrugerens stilling, ikke kan sikres, hvis bevisbyrden for, at et kontraktvilkår er klart og forståeligt som omhandlet i dette direktivs artikel 4, stk. 2, påhviler forbrugeren.

85 Som den franske regering og Europa-Kommissionen i det væsentlige har anført i deres skriftlige indlæg, kan den effektive udøvelse af de rettigheder, der tillægges ved direktiv 93/13, nemlig ikke sikres, hvis forbrugeren er forpligtet til at bevise en negativ omstændighed, nemlig at den erhvervsdrivende ikke har givet ham alle de oplysninger, der er nødvendige for at opfylde kravet om gennemsigtighed, således som det bl.a. fremgår af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13.

86 Det skal derimod fastslås, at den effektive virkning af udøvelsen af de rettigheder, der gives ved direktiv 93/13, kan sikres, når den erhvervsdrivende i princippet er forpligtet til for retten at begrunde den korrekte opfyldelse af sine forpligtelser forud for aftaleindgåelsen og kontraktmæssige forpligtelser, der bl.a. er knyttet til kravet om gennemsigtighed af kontraktvilkårene, således som det bl.a. fremgår af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13. Således kan beskyttelsen af forbrugeren sikres uden at gøre et uforholdsmæssigt indgreb i den erhvervsdrivendes ret til en retfærdig rettergang. Beskyttelsen af forbrugeren kan således sikres uden i uforholdsmæssig grad at skade den erhvervsdrivendes ret til en retfærdig rettergang (jf. analogt dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 28).

87 I denne henseende skal det i øvrigt præciseres for så vidt angår »dokumenter om salgsteknikker«, der specifikt er omhandlet i det syvende spørgsmål, at den erhvervsdrivendes forpligtelse til at godtgøre, at hans førkontraktlige og kontraktlige forpligtelser opfyldes korrekt, ligeledes skal omfatte beviset for, at den erhvervsdrivende eller enhver anden person, der på den erhvervsdrivendes vegne har deltaget i markedsføringen af de pågældende lån, har meddelt

forbrugeren oplysningerne i sådanne dokumenter. Dette er bl.a. tilfældet, når det antages, at disse dokumenter kan være nyttige med henblik på at vurdere, om et kontraktvilkår er klart og forståeligt som omhandlet i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13.

88 Som den forelæggende ret med rette har anført, tilkommer det i sidste ende den erhvervsdrivende at kontrollere distributionskanalerne for sine varer, hvad enten der er tale om mellemhandleres valg eller den kommercielle kommunikation i forhold til forbrugeren. Den erhvervsdrivende bør derfor være i stand til at råde over beviser for, at de omhandlede dokumenter ikke er blevet anvendt eller ikke længere anvendes på tidspunktet for kontraktens indgåelse med henblik på at begrunde den korrekte opfyldelse af sine forpligtelser forud for aftaleindgåelsen og kontraktmæssige forpligtelser, der bl.a. er knyttet til kravet om gennemsigtighed af kontraktvilkårene

89 Det følger af det ovenstående, at det sjette og det syvende spørgsmål skal besvares med, at direktiv 93/13 skal fortolkes således, at det er til hinder for, at bevisbyrden for, at et kontraktvilkår er klart og forståeligt som omhandlet i dette direktivs artikel 4, stk. 2, påhviler forbrugeren.

Det ottende spørgsmål

90 Med det ottende spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at vilkår i en låneaftale, som bestemmer, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og at euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at kursrisikoen bæres af låntageren, bevirker en betydelig skævhed mellem parternes rettigheder og forpligtelser i henhold til aftalen til skade for forbrugeren, når den erhvervsdrivende for det første råder over langt mere omfattende midler end forbrugeren til at foregribe kursrisikoen, og når den erhvervsdrivendes risiko for det andet er begrænset, mens forbrugerens ikke er.

91 Det skal først bemærkes, at i henhold til artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 anses et kontraktvilkår i en aftale indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, der ikke har været genstand for forhandling, for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

92 I denne henseende skal det ligeledes præciseres, at Domstolens kompetence ifølge dens faste praksis på dette område omfatter fortolkning af de kriterier, som den nationale ret kan eller skal anvende ved undersøgelsen af et kontraktvilkår i lyset af dette direktivs bestemmelser, og navnlig i forbindelse med undersøgelsen af, om et kontraktvilkår eventuelt er urimeligt som omhandlet i det nævnte direktivs artikel 3, stk. 1, idet det tilkommer den pågældende retsinstans under hensyn til disse kriterier at træffe afgørelse om et særligt kontraktvilkårs konkrete kvalifikation i lyset af de faktiske omstændigheder i det konkrete tilfælde. Det fremgår heraf, at Domstolen skal begrænse sig til at give den forelæggende ret de oplysninger, som denne sidstnævnte skal tage hensyn til ved bedømmelsen af, om det pågældende kontraktvilkår er urimeligt (dom af 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 og C-252/19, EU:C:2020:631, præmis 91 og den deri nævnte retspraksis).

93 Hvad angår bedømmelsen af, om et kontraktvilkår er urimeligt tilkommer det den nationale ret under hensyntagen til kriterierne i artikel 3, stk. 1, og artikel 5 i direktiv 93/13 at afgøre, om et sådant vilkår under hensyntagen til omstændighederne i den konkrete sag opfylder det nævnte direktivs krav om god tro, jævnbyrdighed og gennemsigtighed (jf. bl.a. dom af 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 og C-484/18, EU:C:2019:930, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).

94 Om et kontraktvilkår er gennemsigtigt, således som krævet i artikel 5 i direktiv 93/13, er således en af de faktorer, der skal tages hensyn til ved den vurdering af dette vilkårs urimelige karakter, som det tilkommer den nationale ret at foretage i henhold til dette direktivs artikel 3, stk. 1. (dom af 3.10.2019, Kiss og CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

95 I det foreliggende tilfælde fastsætter de i hovedsagerne omhandlede kontraktvilkår, der er indsat i låneaftalerne i udenlandsk valuta, at begge parter udsættes for en kursrisiko, men at den risiko, som den erhvervsdrivende, i det foreliggende tilfælde banken, bærer, er begrænset, mens den risiko, som forbrugeren bærer, ikke er det. Disse vilkår pålægger dermed forbrugeren en kursrisiko i tilfælde af en betydelig depriciering af den nationale valuta i forhold til den udenlandske valuta.

96 I denne henseende fremgår det af Domstolens praksis, at den nationale ret i forbindelse med låneaftaler optaget i udenlandsk valuta, såsom de i hovedsagerne omhandlede, skal vurdere, under hensyn til alle omstændighederne i hovedsagerne og under hensyn navnlig til den erhvervsdrivendes ekspertise og kendskab til de mulige udsving i valutakursen og de risici, der er forbundet med optagelsen af et lån i udenlandsk valuta, skal vurdere først den eventuelt manglende overholdelse af kravet om god tro og dernæst, om der foreligger en betydelig skævhed som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 20.9.2017, Andriciuc m.fl., C-186/16, EU:C:2017:703, præmis 56)

97 Hvad angår kravet om god tro bemærkes, således som det fremgår af 16. betragtning til direktiv 93/13, at der i forbindelse med denne vurdering bl.a. skal tages hensyn til hensyn til styrkeforholdet i parternes forhandlingspositioner og til, om forbrugeren på den ene eller den anden måde er blevet tilskyndet til at give sin tilslutning til det pågældende kontraktvilkår.

98 Hvad angår spørgsmålet, om der til trods for kravene om god tro til skade for forbrugeren skabes en betydelig skævhed i aftaleparternes rettigheder og forpligtelser i henhold til aftalen, skal den nationale ret efterprøve, om den erhvervsdrivende, ved at handle loyalt og rimeligt med forbrugeren, med rimelighed kunne forvente, at forbrugeren ville acceptere et sådant vilkår efter individuel forhandling (jf. bl.a. dom af 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 og C-252/19, EU:C:2020:631, præmis 93 og den deri nævnte retspraksis).

99 For at vurdere, om vilkår i en aftale som de i hovedsagerne omhandlede til skade for forbrugeren bevirker en betydelig skævhed i rettighederne og forpligtelserne for parterne i den låneaftale, som indeholder disse vilkår, skal der følgelig tages hensyn til samtlige de omstændigheder, som den professionelle kreditgiver kunne have kendskab til på tidspunktet for indgåelsen af denne aftale, navnlig henset til dennes ekspertise, for så vidt angår de mulige udsving i vekselkursen og de risici, der er forbundet med optagelsen af et sådant lån, og som kunne have indvirkning på den efterfølgende gennemførelse af aftalen samt på forbrugerens retsstilling.

100 Henset til den erhvervsdrivendes større viden, og at denne råder over langt mere omfattende midler end forbrugeren til at foregribe kursrisikoen, som kan materialisere sig på et hvilket som helst tidspunkt i løbet af aftalens løbetid, samt den ubegrænsede risiko for udsving i vekselkursen, som de kontraktvilkår som de i hovedsagerne omhandlede indebærer for forbrugeren, skal det fastslås, at sådanne vilkår kan give anledning til en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge den pågældende låneaftale til skade for forbrugeren.

101 Med forbehold af den efterprøvelse, som det påhviler den forelæggende ret at foretage, synes de i hovedsagerne omhandlede kontraktvilkår nemlig at pålægge forbrugeren, for så vidt som den erhvervsdrivende ikke har overholdt kravet om gennemsigtighed i forhold til denne forbruger, en uforholdsmæssig risiko i forhold til de modtagne ydelser og lånebeløb, eftersom anvendelsen af disse vilkår har til følge, at forbrugeren skal bære omkostningerne vedrørende udviklingen i valutakursen på længere sigt. Afhængigt af denne udvikling kan forbrugeren befinde sig i en situation, dels hvor det skyldige restbeløb i betalingsvaluta, i det foreliggende tilfælde euro, er betydeligt højere end det oprindeligt lånte beløb, dels hvor de månedlige ydelser næsten udelukkende har omfattet renterne. Dette er bl.a. tilfældet, når denne forhøjelse af den resterende kapital, der skal betales i national valuta, ikke er afbalanceret af forskellen mellem rentesatsen for den udenlandske valuta og den nationale valutas rentesats, idet det præciseres, at en sådan forskel udgør hovedfordelen for låntageren ved et lån i udenlandsk valuta.

102 Under disse omstændigheder, og navnlig henset til det krav om gennemsigtighed, der følger af artikel 5 i direktiv 93/13, kan det ikke antages, at den erhvervsdrivende ved at handle loyalt og rimeligt med forbrugeren, med rimelighed kunne forvente, at forbrugeren ville acceptere et sådant vilkår efter individuel forhandling (jf. analogt dom af 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 og C-252/19, EU:C:2020:631, præmis 96), hvilket det imidlertid tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

103 Henset til det ovenstående skal det ottende spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at vilkår i en låneaftale, som fastsætter, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og at euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at det er låntager, der bærer kursrisikoen, uden at der er fastsat et loft herfor, kan bevirke en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren, idet den erhvervsdrivende under overholdelse af kravet om gennemsigtighed i forhold til forbrugeren ikke med rimelighed kunne forvente, at denne sidstnævnte ville acceptere en uforholdsmæssig risiko, der følger af sådanne vilkår, efter individuel forhandling.

Sagsomkostninger

104 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

1) **Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning, hvorefter en forbrugers nedlæggelse af en påstand om,**

   – **at det fastslås, at et vilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og denne forbruger, er urimeligt, er undergivet en forældelsesfrist**

   – **at tilbagebetaling af beløb, der på grundlag af sådanne urimelige vilkår er blevet betalt med urette, er undergivet en forældelsesfrist på fem år, eftersom denne frist begynder at løbe på datoen for accept af tilbuddet om lån, således at forbrugeren på dette**

tidspunkt kunne være uden kendskab til alle sine rettigheder i henhold til dette direktiv.

2) **Artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at de vilkår i låneaftalen, som fastsætter, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og at euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at det er låntageren, der bærer kursrisikoen, er omfattet af denne bestemmelse i det tilfælde, hvor disse vilkår fastsætter et væsentligt element, der kendetegner den nævnte aftale.**

3) **Artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at inden for rammerne af en låneaftale i udenlandsk valuta er kravet om, at vilkårene i denne aftale, som fastsætter, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at kursrisikoen bæres af låntageren, skal være gennemsigtige, opfyldt, når den erhvervsdrivende har givet tilstrækkelige og korrekte oplysninger, der gør det muligt for en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger forbruger at forstå, hvordan den omhandlede finansielle mekanisme konkret fungerer, og at vurdere risikoen for sådanne vilkårs potentielt betydelige negative økonomiske følger for dennes finansielle forpligtelser i hele aftalens løbetid.**

4) **Direktiv 93/13 skal fortolkes således, at det er til hinder for, at bevisbyrden for, at et kontraktvilkår er klart og forståeligt som omhandlet i dette direktivs artikel 4, stk. 2, påhviler forbrugeren.**

5) **Artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at vilkår i en låneaftale, som fastsætter, at den udenlandske valuta er regnskabsvaluta, og at euro er betalingsvaluta, og som indebærer, at det er låntager, der bærer kursrisikoen, uden at der er fastsat et loft herfor, kan bevirke en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren, idet den erhvervsdrivende under overholdelse af kravet om gennemsigtighed i forhold til forbrugeren ikke med rimelighed kunne forvente, at denne sidstnævnte ville acceptere en uforholdsmæssig risiko, der følger af sådanne vilkår, efter individuel forhandling.**

Underskrifter

[i] – Der er foretaget en sproglig rettelse i præmis 40.